

Sygn. akt II AKa 154/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący- Sędzia SA - Paweł Rysiński

Sędziowie SA - Dorota Tyrła

SO (del.) - Ireneusz Szulewicz (spr.)

Protokolant: - sekr. sąd. Łukasz Jachowicz

przy udziale Prokuratora Anny Adamiak

po rozpoznaniu dnia 24 maja 2017 r.

sprawy A. K. z d. S. urodzonej (...) w W., córki B. i G. z d. K.

oskarżonej z art.148 § 1 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonej

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z dnia 25 stycznia 2017 r. sygn. akt V K 11/16

I. zaskarżony wyrok zmienia w ten sposób, że ustala, iż A. K. zadała H. K. jeden cios nożem kuchennym, powodując ranę kłutą klatki piersiowej, której kanał kończył się w świetle prawej komory serca, czym spowodowała zgon pokrzywdzonego,

II. na podstawie art.60 § 2 k.k. w zw. z art.60 § 6 pkt 2 k.k. obniża orzeczoną wobec A. K. karę do 4 (czterech) lat pozbawienia wolności,

III. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

IV. na podstawie art.63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary zalicza okres tymczasowego aresztowania od dnia 27 czerwca 2015 r. do dnia 24 maja 2017 r.,

V. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. P. J. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych, w tym stawka podatku VAT tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną z urzędu w postępowaniu odwoławczym

VI. kosztami sądowymi za postępowanie odwoławcze obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego Warszawa- Praga w Warszawie z dnia 25 stycznia 2017 r. sygn. V K 11/16 oskarżona A. K. została uznana za winną tego, że w dniu 27 czerwca 2015 r. w K. gm. W., woj. (...) będąc w stanie nietrzeźwości i działając z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia pokrzywdzonego H. K., po uprzednim uderzeniu wyżej wymienionego laską ortopedyczną oraz kolanem w kroczę, zadała H. K. nie mniej niż sześć ciosów narzędziem

ostrokończystym – nożem kuchennym o długości ostrza 20 cm i szerokości u nasady 3 cm, przy czym pięć ciosów w/w nożem ułożonym stycznie do ciała pokrzywdzonego skutkowało zaistnieniem: trzech drobnych szczelinowatych ran skóry – dwie na bocznej lewej powierzchni klatki piersiowej i jedna w rzucie dolnego obrzeża wyrostka mieczykowatego mostka, liniowego uszkodzenia naskórka na przedniej powierzchni lewego nadgarstka, zaś jeden z ciosów zadała pokrzywdzonemu ze znaczną siłą powodując ranę kłutą klatki piersiowej, której kanał kończył się w świetle prawej komory serca, czym spowodowała zgon H. K., zaś z uwagi na sposób działania, siłę ciosu, umiejscowienie rany, stan znacznego upojenia alkoholowego pokrzywdzonego przewidywała i godziła się na to, że następstwem jej działania może być zgon pokrzywdzonego tj. czynu z art.148 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 148 § 1 k.k. wymierzono jej karę 10 lat pozbawienia wolności.

Na podstawie art.63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 27 czerwca 2015 r. do dnia 25 stycznia 2017 r. W/wym. wyrokiem orzeczono również w przedmiocie dowodów rzeczowych, wynagrodzenia obrońcy z urzędu oraz, na podstawie art.624 § 1 k.p.k., zwolniono oskarżoną od kosztów sądowych.

Z wyrokiem nie zgodził się obrońca oskarżonej. W swojej apelacji na podstawie art.438 pkt 1, 2, 3 k.p.k. zarzucił wyrokowi:

- 1) obrazę przepisów postępowania, tj. naruszenie art.4, 7 oraz 410 k.p.k., polegającą na naruszeniu zasad obiektywizmu i swobodnej oceny dowodów, poprzez prowadzoną w sposób jednostronny, tj. na niekorzyść oskarżonej ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji uznanie, że oskarżona zadała 6 ciosów nożem pokrzywdzonemu, gdy z zeznań świadka wynika, że pokrzywdzony okaleczał się, a taką możliwość spowodowania tych ran potwierdziła również biegła i brak jest możliwości przyjęcia większej ilości ciosów w sytuacji, gdy sama oskarżona konsekwentnie wskazywała na jeden cios, a następstwem powyższego jest błąd w ustaleniach faktycznych, przyjęty za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, że oskarżona zadała 6 ciosów w sytuacji, gdy prawidłowa analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego pozwalała na przyjęcie, że zadała tylko 1 cios,
- 2) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art.25 § 1 k.k. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że obrona konieczna ma charakter względnie subsydiarny, a oskarżona winna uciec nie zaś bronić się nożem, gdy tymczasem obrona konieczna nie ma charakteru subsydiarnego, a oskarżona nie musiała i nie mogła uciekać i mogła się bronić wszelkimi dostępnymi środkami.

W oparciu o powyższe obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uniewinnienie A. K. od popełnienia zarzucanego jej czynu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy okazała się częściowo zasadna i jej skutkiem okazała się zmiana zaskarżonego wyroku.

Trafny jest zarzut obrońcy obrazę przepisów postępowania – art.7 i 410 k.p.k. w zakresie oceny wyjaśnień oskarżonej dotyczących przebiegu przedmiotowego zdarzenia i dokonania przez Sąd meriti ustalenia, iż oskarżona K. zadała pokrzywdzonemu 6 ciosów nożem. Oskarżona konsekwentnie przyznawała się do zadania H. K. jedynie jednego ciosu nożem. Biegła lekarz sądowy odnośnie pozostałych obrażeń stwierdziła, że miały charakter zażyciowy (k.88), co nie jest jednak równoznaczne z tym, że zostały spowodowane w tym samym czasie, co śmiertelna rana. Nie sposób podważyć wiarygodności wyjaśnień oskarżonej w tym zakresie, jeśli uwzględnić stan koszuli, jaką miał wówczas na sobie H. K.. W okolicach, gdzie u pokrzywdzonego stwierdzono drobne szczelinowate rany skóry na bocznej lewej powierzchni klatki piersiowej i w rzucie dolnego obrzeża wyrostka mieczykowatego mostka brak jest uszkodzeń koszuli (opinia z zakresu badań mechanoskopijnych k.518-519). Jeśli jednocześnie uwzględnić fakt, że na koszuli stwierdzono przecięcie w miejscu, gdzie zadano uderzenie nożem powodujące śmiertelną ranę (k.522), z czego wynika, że H. K. musiał być ubrany w tę koszulę w chwili zadania nożem ciosu, który spowodował jego śmierć, oznacza to, że do zadania ran określonych przez biegłą jako drobne szczelinowate rany skóry nie doszło w tym samym czasie. Stwierdzenia lekarza sądowego odnośnie narzędzia, które mogło spowodować linijne uszkodzenie naskórka i mechanizmu jego powstania

(powstanie pod działaniem narzędzia o wąskiej powierzchni przesuwającego się stycznie do powierzchni ciała k.410) nie pozwala na pewną identyfikację noża, którym została zadana śmiertelna rana jako narzędzia, które spowodowało linijne uszkodzenie naskórka. W istocie jest to niewielkie długości 0,7 cm uszkodzenie naskórka (k.405 zdjęcie nr 13 dokumentacji fotograficznej k.304-305) i mogło być spowodowane kontaktem z innym niż nóż narzędziem lub przedmiotem. Mając na uwadze powyższe bez obrazy art.5 § 2 k.p.k. nie można zatem przyjąć, że linijne uszkodzenie naskórka na przedniej powierzchni lewego nadgarstka, co Sąd meriti uznał za szósty cios nożem, zostało spowodowane przez oskarżoną.

Następstwem uwzględnienia zarzutu obrazy przepisów postępowania, skutkującego błędem w ustaleniach faktycznych, była dokonana przez Sąd Apelacyjny zmiana w opisie czynu przypisanego oskarżonej A. K. polegająca na ustaleniu, iż A. K. zadała H. K. jeden cios nożem kuchennym, powodując ranę kłutą klatki piersiowej, której kanał kończył się w świetle prawej komory serca, czym spowodowała zgon pokrzywdzonego. Zmiana opisu czynu przypisanego oskarżonej nie ma jednakże wpływu na prawidłowość kwalifikacji prawnej czynu oskarżonej przyjętej przez Sąd I instancji. W tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu meriti, iż okoliczności przedmiotowe wskazane w uzasadnieniu, przede wszystkim rodzaj użytego narzędzia, umiejscowienie ciosu i jego siła (k.225-226) wskazują w sposób bezsprzeczny, iż oskarżona działała z zamiarem ewentualnym pozbawienia życia H. K.

Nietrafny jest podnoszony przez obrońcę zarzut obrazy prawa materialnego, tj. art.25 § 1 k.k. poprzez przyjęcie, że obrona konieczna ma charakter względnie subsydiarny. Oczywiście rację ma obrońca podnosząc, iż stanowisko Sądu I instancji w tym zakresie nie jest jasne. W istocie w uzasadnieniu wyroku przytoczone są różne stanowiska przedstawiane w orzecnictwie i doktrynie odnośnie charakteru obrony koniecznej, bez zajęcia własnego stanowiska w tym zakresie. Jednakże kwestia charakteru obrony koniecznej określonej w art.25 § 1 k.k. w tym jej względnej subsydiarny jest bez znaczenia w okolicznościach niniejszej sprawy. Kluczowym dla sprawy jest to, że nie można przyjąć, by w trakcie przedmiotowego zdarzenia oskarżona odpierała bezpośredni bezprawny zamach ze strony H. K., co wyklucza legalność działania A. K.. Warunkiem legalności działań obronnych jest podjęcie działań w czasie, w którym zachowanie napastnika (zamach) zagraża dobru prawnie chronionemu. W toku postępowania ustalono wprawdzie, że w przeszłości przed przedmiotowym zdarzeniem dochodziło do agresywnych zachowań ze strony pokrzywdzonego w stosunku do oskarżonej, w tym duszenia, co potwierdza karta medycznych czynności ratunkowych z dnia 15.12.2014 r. (k.337). Jednakże obrona konieczna jest dopuszczalna jedynie wobec konkretnych aktów znęcania się, gdyż tylko one stanowią bezpośredni zamach. Prawa do czynnej obrony koniecznej nie można rozciągnąć na okresy przerw między poszczególnymi zamachami. Dopóki niebezpieczeństwo nie ma charakteru bezpośredniego i bezprawnego, obrona konieczna nie przysługuje. Nie można również uznać, że w dniu 27 czerwca 2015 r. H. K. zmierzał bezpośrednio do realizacji bezprawnego zamachu, a oskarżona uniemożliwiała jego urzeczywistnienie.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie świadczy o tym, że zdarzenie poprzedzające zadanie H. K. ciosu nożem miało charakter obustronnej awantury, w trakcie której dochodziło do wzajemnego naruszania nietykalności cielesnej, co słusznie ustalił Sąd I instancji (uzasadnienie k.216, jakkolwiek sądowi brak jest konsekwencji odnośnie tego w dalszej części uzasadnienia). Obie strony doznały wówczas obrażeń ciała, przy czym ich charakter nie dowodzi by pokrzywdzony był napastnikiem a oskarżona jedynie osobą zaatakowaną. U A. K. stwierdzono 2 podbiegnięcia krwawe na lewym ramieniu oraz przedniej powierzchni klatki piersiowej po stronie lewej, które mogły powstać w wyniku szarpania i ściskania okolic, w których stwierdzono obrażenia. Natomiast u pokrzywdzonego stwierdzono podbiegnięcia krwawe w tkance podskórnej dolnej części moszny, niewielkie podbiegnięcia krwawe w tkance podskórnej bocznej lewego ramienia i promieniowej powierzchni prawego przedramienia oraz zasinienia na udzie prawym będące skutkiem tępych urazów mechanicznych. Przy tym sama oskarżona przyznała, że uderzyła H. K. kolanem w krocze i laską ortopedyczną. Dlatego bezprzedmiotowe pozostają rozważania zawarte zarówno w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku jak i w apelacji dotyczące subsydiarności obrony koniecznej i zbędne było przytaczanie przez Sąd I instancji w uzasadnieniu orzecnictwa dotyczącego tej kwestii.

Niezależnie od nieskuteczności zarzutu nieuwzględnienia, iż zachowanie oskarżonej stanowiło obronę konieczną, orzeczona kara zdaniem Sądu Apelacyjnego nie uwzględnia w należyty sposób tła zdarzenia, całokształtu wcześniejszego zachowania H. K. w stosunku do oskarżonej oraz ustalonego przez Sąd I instancji faktu, że oskarżona

działała spontanicznie. Po latach znieważania, kłótni i zastraszania A. K. zareagowała emocjonalnie, nie planując przy tym spowodowania śmierci H. K.. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie ulega wątpliwości, iż w przeszłości przez wiele lat A. K. była przedmiotem agresywnych zachowań pokrzywdzonego. Nie tylko córka i zięć oskarżonej, ale i inni świadkowie - J. T. (1), J. T. (2), E. T., nie będący członkami rodziny oskarżonej opisywali, iż H. K. w stanie nietrzeźwości był osobą wyjątkowo agresywną i w taki sposób traktował oskarżoną. Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że w czasie częstych awantur H. K. znieważał A. K., groził, że ją zabije, podduszał ją, bił i wyrywał włosy (uzasadnienie k.213). Stąd nie ulega wątpliwości, że wcześniejsze zachowanie pokrzywdzonego wobec oskarżonej miało istotny wpływ na dokonany przez nią czyn.

Potwierdza to treść opinii sądowo-psychologicznej, w której biegła psycholog stwierdziła, że zachowanie oskarżonej w trakcie krytycznego zdarzenia w pierwszej kolejności było uwarunkowane agresywnym, urażającym zachowaniem pokrzywdzonego (poza spożytym alkoholem, który miał działanie odhamowujące i cechami osobowości oskarżonej k.460).

W tej sytuacji zdaniem Sądu Apelacyjnego zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek i nawet najniższa kara przewidziana za przypisane oskarżonej przestępstwo byłaby rażąco niewspółmiernie surowa, dlatego też Sąd skorzystał z instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary przewidzianej w art. 60 § 2 k.k. i na mocy art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 60 § 2 i 6 pkt 2 k.k. obniżył jej karę do 4 lat pozbawienia wolności.

W ocenie Sądu tak orzeczona kara będzie adekwatna do stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonej, jej winy, a także zrealizuje zadania prewencji szczególnej i ogólnej kształtując we właściwy sposób świadomość prawną społeczeństwa i przekonanie, że wymiar sprawiedliwości w sposób właściwy reaguje na tego typu przestępstwo popełnione w podobnych okolicznościach. Niewątpliwie oskarżona ponownie nie dopuści się popełnienia podobnego przestępstwa. Do popełnienia przez oskarżoną przypisanego jej czynu doszło w efekcie kumulacji kilku czynników: nieprawidłowych cech osobowości oskarżonej, zachowania jej konkubenta i odhamowującego wpływu spożytego alkoholu. Tak więc z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością można stwierdzić, że oskarżona ponownie nie popełni przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu.

Na poczet orzeczonej kary na podstawie art.63 § 1 k.k. zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie niniejszej.

O wynagrodzeniu za obronę pełnioną z urzędu w postępowaniu odwoławczym Sąd orzekł na podstawie § 17 ust.2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz.1714).

Z uwagi na to, że na skutek rozpoznania apelacji obrońcy doszło do zmiany wyroku na korzyść oskarżonej, na podstawie art.634 k.p.k. w zw. z art.624 § 1 k.p.k. zgodnie ze względami słuszności kosztami za postępowanie odwoławcze obciążono Skarb Państwa.